

Evaluatie

Verordening burgerinitiatief Dordrecht

2021- 2024

Inleiding

De Verordening burgerinitiatief Dordrecht (laatst gewijzigd in 2019) geeft aan dat de raad de werking van het recht van burgerinitiatief in de praktijk in elk geval voor 31 december van het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de eerstvolgende verkiezingen voor de raad plaatsvinden evalueert. De laatste evaluatie vond begin 2021 plaats. Omdat de komende periode wordt gewerkt aan een nieuwe Participatieverordening, waarvoor voorliggende evaluatie input kan bieden, wordt in voorliggende document het instrument burgerinitiatief voor de periode 2021 tot en met 2024 geëvalueerd. Daar waar de evaluatie van 2021 vooral ging over de ervaringen van raadsleden en indieners van burgerinitiatieven in de praktijk gaat voorliggende evaluatie vooral in op het doel en de functie van het instrument en in hoeverre dat wordt bereikt.

Doel en functie burgerinitiatief

Het burgerinitiatief is een van de mogelijkheden voor inwoners om te participeren (invloed uit te oefenen op de gemeente). Het primaire doel van een burgerinitiatief is om een onderwerp op de agenda van de raad te zetten zodat de raad erover spreekt en er een besluit over neemt.

- De Verordening burgerinitiatief geeft voor een burgerinitiatiefvoorstel de volgende definitie: *Een voorstel van een initiatiefgerechtigde om een onderwerp op de agenda van de vergadering van de raad te plaatsen.*
- Een initiatiefgerechtigde is volgens de verordening: *Een inwoner van Dordrecht die ten tijde van de indiening van het verzoek tenminste de leeftijd van 14 jaar heeft bereikt en is ingeschreven in de basisadministratie personen van de gemeente Dordrecht of een natuurlijke of rechtspersoon die een bedrijf in Dordrecht uitoefent of een maatschappelijke activiteit in de stad uitoefent.*
- Criteria waaraan een burgerinitiatief moet voldoen zijn: *een onderwerp waarover tijdens de lopende raadsperiode door de raad nog geen besluit is genomen, een onderwerp dat behoort tot de bevoegdheid van de raad, geen zaak van louter privébelang, geen klacht of bezwaar in de zin van de Algemene wet bestuursrecht*

Ter vergelijking: er is ook een landelijk burgerinitiatief met eenzelfde doel, namelijk iets op de agenda van de Tweede Kamer zetten: *'Een burgerinitiatief is een voorstel om een onderwerp voor te dragen voor behandeling door de Tweede Kamer. Het is gericht op het maken, wijzigen of intrekken van een wettelijke regeling.'*

Ingediende burgerinitiatieven 2021 - 2024

In de periode 2021 tot en met 2024 zijn **vijf** burgerinitiatieven ingediend. In de periode 2016 tot en met 2020 ging het overigens om twaalf burgerinitiatieven. De vorige evaluatie gaf daarbij aan dat Dordrecht daar destijds -landelijk gezien- de meeste burgerinitiatieven mee had.

Hieronder worden de vijf ingediende burgerinitiatieven benoemd en beschreven naar onderwerp, hoe de raad het heeft behandeld en wat de uitkomst was.

1. Burgerinitiatief Zet Hanneken van Dordt op haar voetstuk (2021)

Inhoud

De Stichting Geschenk Dordrecht 800 (Hanneken van Dordt) wilde een cadeau geven aan de jarige stad Dordrecht; namens haar inwoners, haar bedrijfsleven en alle andere personen en instellingen, die zowel Dordrecht als kunst in de openbare ruimte een warm hart toedragen. Dit cadeau is het beeld Hanneken van Dordt dat moest worden gerealiseerd op de punt van de nieuwe wijk Stadswerven. De realisatiekosten van het beeld waren begroot op circa 400.000 euro. De kosten van de fundering en de sokkel waren verkend en waren ingeschat op circa 200.000 euro. Het draagvlak onder bevolking en bedrijven was volgens de initiatiefnemers groot; zij ontvingen enthousiaste reacties op de idee van schenking van dit beeld aan de stad als blijvend icoon voor Dordrecht 800. De actie om handtekeningen te verzamelen voor dit burgerinitiatief had na negen dagen al 1.300 ondertekenaars. Het burgerinitiatief verzocht de gemeenteraad:

- Zich opnieuw positief uit te spreken over het ontwerp van Hanneken van Dordt en de locatie.
- De kosten van sokkel en fundering van het beeld voor haar rekening te nemen en hiervoor een bedrag van ongeveer 200.000 euro in de gemeentebegroting 2022 op te nemen.
- Mee te werken aan de omgevingsvergunning en indien nodig aan een wijziging van het bestemmingsplan met betrekking tot de punt van de Stadswerven.

Behandeling

Op 16 maart 2021 stuurde het college een raadsinformatiebrief met haar advies over het burgerinitiatief. Dit advies luidde het burgerinitiatief niet te honoreren naar aanleiding van de uitkomsten van onderzoek naar de beoogde locatie. Daar kwam uit dat er dure aanvullende maatregelen (waaronder een extra radar) nodig waren om verstoring van de bestaande walradars van Rijkswaterstaat te voorkomen. De kosten van deze extra maatregelen werden geschat op 1,2 miljoen euro. De initiatiefnemer moest vervolgens concluderen dat een beeld op de punt van Stadswerven niet realistisch was en trok het burgerinitiatief in. Later is het beeld overigens meegenomen in de ontwikkelplannen voor Wantij-west. Op 9 juli 2024 besloot de raad de Stichting Hanneken van Dordt te faciliteren in het realiseren van het kunstwerk op Wantij-West door het leveren van een financiële bijdrage van € 45.000,- in de opstartkosten voor hun fundraising, de bereidheid uit te spreken om het kunstwerk door de gemeente bij voltooiing als cadeau aan de stad te accepteren en in eigendom over te nemen en de bereidheid uit te spreken om vanuit de gemeente ook eenmalig € 125.000,- bij te dragen in de kosten voor het realiseren van het kunstwerk.

Besluit

Ingetrokken door de initiatiefnemer.

Op een later moment heeft de raad, op voorstel van het college, alsnog een besluit genomen dat lijkt op het oorspronkelijke burgerinitiatief, zij het voor een andere locatie.

2. Burgerinitiatief Wijkraad Sterrenburg (2021)

Inhoud

Dit initiatief van bewoners uit de wijk Sterrenburg beoogde het oprichten van een wijkraad in de wijk Sterrenburg. De initiatiefnemers vonden het belangrijk dat bewoners meer invloed zouden hebben op wat er gebeurt in de wijk Sterrenburg. De belangrijkste taak van de wijkraad zou dan ook het

versterken van de samenhang in de wijk, het uitvoeren c.q. bevorderen van participatie-activiteiten en het behartigen van de belangen van de bewoners van Sterrenburg zijn. De wijkraad zou een zelfstandig onafhankelijk (advies)orgaan zijn. De leden van de wijkraad zouden worden gekozen op de dag van de gemeenteraadsverkiezingen en voor vier jaar worden aangesteld.

De gemeenteraad werd gevraagd de wijkraad mogelijk te maken door subsidie te verstrekken plus ambtelijke inzet en inzet van de griffie te leveren om te komen tot een plan tot erkenning van de Wijkraad Sterrenburg, het inrichten van de Wijkraad en het berekenen van een structurele bijdrage voor vier jaar t/m maart 2026.

Behandeling

Het burgerinitiatief is een keer besproken in de commissie Bestuur en Middelen: op 7 juli 2021. De commissie stemde in met het voorstel van het college om het burgerinitiatief in deze vorm niet te honoreren. De commissie volgde hiermee de argumentatie van het college dat de doelen van het initiatief wel werd onderschreven, maar dat een wijkraad daartoe niet het juiste instrument is. Dit middel is een zeer formeel en intensief traject. De ervaring leert dat vaak de meeste energie zit in informele netwerksamenwerking. Op het moment dat men informele samenwerking formaliseert, vloeit veel aandacht naar opzet en instandhouding van de structuur. Hierdoor kan de energie snel weglekken. De gestelde doelen kunnen in theorie ook via een lichte samenwerkingsvorm als bijvoorbeeld een (bewoners)vereniging/stichting worden gerealiseerd. Een wijkraad raakt ook aan de representatieve democratie: de taken, rol en bevoegdheden van de gemeenteraad. Het college achtte het niet opportuun om een tweede politieke arena na te streven of een extra laag tussen de gemeenteraad en de bewoners van de wijk Sterrenburg te creëren.

Besluit

De raad besloot op 13 juli 2021 het burgerinitiatief niet te honoreren.

3. Burgerinitiatief Overlast doorgaand verkeer Zuidendijk vanaf Patersweg (2021)

Inhoud

Het burgerinitiatief vroeg om drie dingen: 1) Het omleiden van het doorgaand verkeer via de Laan der VN d.m.v. een bussluis voor de nieuwe woningen aan de Zuidendijk; 2) Drempels in de straten om de nieuwe woningen heen om sluipverkeer tegen te gaan; 3) Het plaatsen van lawaaifilters tegen de geluidsoverlast van o.a. motoren.

Behandeling

Commissie Fysieke Leefomgeving besloot op 6 oktober 2021 dit burgerinitiatief niet in behandeling te nemen, maar deze als brief ter behandeling naar het college door te sturen. Dit omdat de gevraagde zaken niet tot de bevoegdheid van de raad, maar tot de uitvoerende taak van het college behoren. De commissie wilde daarnaast graag een praktische en snelle aanpak van het geschetste probleem.

Besluit

Niet in behandeling genomen.

4. Burgerinitiatief Aanpak parkeerproblematiek Sterrenburg I Noord (2022)

Inhoud

Met het burgerinitiatief wilden de initiatiefnemers de bewoners van het noordelijke deel van Sterrenburg verlossen van de hoge parkeerdruk. Deze zou vooral ontstaan doordat medewerkers van het Albert Schweitzerziekenhuis en andere organisaties op het Gezondheidspark in de wijk parkeerden om parkeerkosten te vermijden. Het burgerinitiatief vroeg oorspronkelijk om het uitvoeren van een onderzoek naar de parkeerdruk dat zou moeten uitmonden in een voorstel met een definitieve oplossing van het ervaren parkeerprobleem. De initiatiefnemers gaven later via een nagezonden brief aan dat dit eigenlijk stap 2 was. Stap 1 was dat zij de raad vroegen een uitspraak te doen over of de kosten van eventueel betaald parkeren in de wijk door de bewoners zelf betaald moeten worden.

Behandeling

- Op 24 mei 2022 hebben de initiatiefnemers hun burgerinitiatief op locatie in de wijk Sterrenburg toegelicht.
- Op 14 juni 2022 is het vervolgens oordeelsvormend in de commissie besproken. Over wat de oplossing zou moeten zijn verschilden de fracties van mening, uiteenlopend van uitbreiden blauwe zone en invoeren betaald parkeren tot het probleem oplossen bij de bron; op het Gezondheidspark. Ook over of de bewoners moesten betalen voor een eventuele parkeervergunning verschilden de meningen. De initiatiefnemers hebben de raad om een uitspraak over het tarief gevraagd. Die uitspraak moest de raad dan ook doen. Dit kon ook van invloed zijn op de enquête die, als onderdeel van het stappenplan voor de invoering van betaald parkeren, in de wijk zou worden uitgezet.
- Op 5 juli 2022 is het behandeld in de raad. Er werden 2 moties en 1 amendement ingediend die uiteindelijk allemaal werden ingetrokken of verworpen. De raad stemde wel in met het raadsvoorstel om het nader aangevulde burgerinitiatief te honoreren, aangevuld met de principe-uitspraak dat, mocht betaald parkeren in de wijk worden ingevoerd, de eerste bewonersvergunning voor een nader te bepalen periode tegen een gereduceerd tarief wordt verstrekt en dat daarna de tarieven gelden zoals die jaarlijks door de raad worden vastgesteld in de Verordening parkeerbelastingen Dordrecht. Daarnaast gaf de raad het college de opdracht voor Sterrenburg Noord zo snel als mogelijk het Stappenplan invoering / uitbreiding parkeerregulering gemeente Dordrecht op te starten.

Besluit

De raad besloot op 5 juli het burgerinitiatief te honoreren.

5. Burgerinitiatief Vernieuwde projectplan Pumptrack (2023)

Inhoud

De eerste versie van het burgerinitiatief dateert van 2018 en vroeg om het realiseren van een pumptrack in Dordrecht. Een pumptrack is een baan met allerlei bulten en bochten die zijn oorsprong heeft in de fietscross (BMX) wereld. Van de kosten á 150.000 euro zou de gemeente 40% bijdragen en de initiatiefnemer 60%. Daarvoor was in 2019 al groen licht gegeven door de raad. Er moest op dat moment alleen nog een geschikte locatie worden gevonden. Er zijn vervolgens diverse locaties onderzocht; zonder resultaat. In 2023 diende de initiatiefnemer een vernieuwd projectplan in in een

laatste poging om het van de grond te krijgen. Daarin werd de raad gevraagd voor het einde van het jaar met een positief antwoord te komen.

Behandeling

Op 14 november 2023 heeft de initiatiefnemer het vernieuwde projectplan ingesproken in de commissie. De verantwoordelijk wethouder zei daarbij toe in het voorjaar van 2024 helderheid te verschaffen. Uiteindelijk lag op 17 september 2024 een raadsinformatiebrief in de agendacommissie met de mededeling dat de initiatiefnemer en de gemeente gezamenlijk hadden besloten het burgerinitiatief af te sluiten. De reden hiervoor is dat de initiatiefnemer niet verder kon met de door de gemeente aangeboden locaties en voorstellen over de kostenverdeling en verantwoordelijkheden.

Met de initiatiefnemer is het middel burgerinitiatief tegen het licht gehouden. De initiatiefnemer was bij het aannemen van het initiatief door de raad in 2019 in de veronderstelling dat de pumptrack er zou komen. Het vinden van een locatie werd onderschat. Daarbij waren het zowel eisen van het initiatief als eisen van de gemeente die het vinden van een locatie moeilijk maakten. Daarnaast heeft er voor dit initiatief geen begrotingswijziging plaatsgevonden, waardoor in een later stadium geen dekking was voor de toezegging van de gemeente. Daaruit kwam de conclusie naar voren dat voor een succesvol initiatief het opdrachtgeverschap, proces, verdeling van taken en rollen en helderheid over de financiën vanaf het allereerste begin duidelijk en geregeld moet zijn.

Besluit

Ingetrokken door de initiatiefnemer.

Conclusie

Het doel van het instrument burgerinitiatief is in de afgelopen periode ten dele bereikt:

- In de periode 2021 tot en met 2024 zijn **vijf** burgerinitiatieven ingediend. In de periode 2016 tot en met 2020 ging het om twaalf burgerinitiatieven. De afgelopen periode zijn dus substantieel minder burgerinitiatieven ingediend. Wat de reden hiervan is, is nu niet exact te achterhalen. Daar zou een enquête onder alle inwoners van Dordrecht voor nodig zijn. Daar is bij deze evaluatie niet voor gekozen. Factoren die mogelijk een rol kunnen hebben gespeeld (waarbij ook een combinatie van deze mogelijk is) zijn:
 - Minder maatschappelijke initiatieven in de stad
 - Onbekendheid van het instrument burgerinitiatief
 - Een (te) hoge drempel om het instrument burgerinitiatief te gebruiken, bijvoorbeeld door het aantal ondersteunende handtekeningen dat moet worden verzameld
 - Gebruik van andere (meer) geschikte instrumenten, zoals de petitie en de wijkwensen.
- Het letterlijke doel van het burgerinitiatief is inwoners de mogelijkheid te bieden een onderwerp op de agenda van de vergadering van de raad te plaatsen. Van de vijf ingediende burgerinitiatieven zijn er uiteindelijk twee op de agenda van de raadsvergadering terecht gekomen, uitmondend in een raadsbesluit. Dus daar waar het burgerinitiatief door inwoners als instrument werd aangegrepen leidde dat maar in twee van de vijf gevallen tot een raadsbesluit. Eén burgerinitiatief werd door de raad niet in behandeling genomen omdat het een collegebevoegdheid was. Twee initiatieven werden wel in behandeling genomen, maar nog voor besluitvorming door de raad door de initiatiefnemer weer ingetrokken omdat het initiatief niet te realiseren bleek.

Lokale ontwikkelingen (burger)participatie

Op 11 maart 2025 heeft de raad de visie en aanpak (burger)participatie vastgesteld. Deze hebben tot doel de betrokkenheid van inwoners bij beleidsvorming, besluitvorming en uitvoering richting te geven. Daarmee is ook de basis gelegd om eind 2025 de Participatie- en inspraakverordening aan te passen waarin de visie en aanpak worden vertaald in concrete regels en afspraken over participatie van inwoners, ondernemers, organisaties, ambtenaren, politiek en bestuur. Dit vloeit ook mede voort uit de Wet versterking participatie op decentraal niveau. Onderdeel van deze is ook het zogenaamde 'uitdaagrecht.' In de verordening wordt opgenomen welke regels gelden als inwoners van Dordrecht zelf een initiatief hebben voor hun stad, wijk of buurt.

Aanbevelingen

1. Het instrument burgerinitiatief bekijken binnen het brede palet aan participatie-instrumenten

Het indienen van een burgerinitiatief is voor inwoners, organisaties of bedrijven meestal geen doel op zich, maar een middel om ergens aandacht voor te vragen of een idee gerealiseerd te krijgen. De vraag is dan of het burgerinitiatief daar dan in alle gevallen het beste middel voor is. Er zijn ook andere middelen, zoals de petitie, de wijkwensen en straks ook het 'uitdaagrecht.' Daarom ook de aanbeveling om dit vraagstuk vanuit de inwoner te bekijken en het burgerinitiatief expliciet onderdeel te maken van het brede palet aan mogelijkheden voor inwoners, organisaties en bedrijven om een onderwerp onder de aandacht te brengen of een idee gerealiseerd te krijgen. Bij het opstellen en behandelen van de nieuwe participatieverordening zal dan de keuze moeten worden gemaakt om het burgerinitiatief daar al dan niet in op te nemen of hiervoor een aparte verordening in stand te houden.

2. Bekendheid burgerinitiatief vergroten en opnemen in Raadscommunicatieplan 2026-2030

De bekendheid van het instrument burgerinitiatief kan altijd groter. Dit kan door bijvoorbeeld explicieter aandacht te besteden aan het bestaan van en de regels voor het burgerinitiatief en het delen van goede voorbeelden. Dit kan op bijvoorbeeld het raadsinformatiesysteem en de raadspagina in Dordt Centraal. Aanbeveling is dit mee te nemen in het Raadscommunicatieplan 2026-2030.

3. Specifiek in de verordening opnemen waarover burgerinitiatieven kunnen worden ingediend

Er staat nu niet specifiek en duidelijk in de verordening waarover wel en geen burgerinitiatieven kunnen worden ingediend. Er staat alleen in dat het niet geldig is als het over een onderwerp gaat dat niet tot de bevoegdheid van de raad behoort. Een gemiddelde inwoner weet niet wat precies de bevoegdheden van de raad wel en niet zijn. Het kan hen helpen in de verordening specifiek te maken waarover burgerinitiatieven kunnen worden ingediend. Zo moet het landelijke burgerinitiatief dat bij de Tweede Kamer kan worden ingediend 'gericht zijn op het maken, wijzigen of intrekken van een wettelijke regeling.' In Dordrecht kan in de verordening worden opgenomen dat een burgerinitiatief bijvoorbeeld gericht moet zijn op het maken, wijzigen of intrekken van een verordening of een beleidsstuk, het wijzigen van het omgevingsplan of het beschikbaar krijgen van een bepaald budget waarover de raad het budgetrecht heeft. Dit voorkomt dat de raad in een later stadium moet besluiten een initiatief niet in behandeling te nemen omdat de raad er niet over gaat. Aanbeveling is dit verder uit te werken en op te nemen in de verordening.

4. Afstemming organiseren tussen griffie en ambtelijke organisatie

Initiatieven vanuit de stad komen vaak via óf de griffie óf bijvoorbeeld wijkmanagers binnen. Als de griffie en de ambtelijke organisatie in een vroeg stadium binnengekomen initiatieven afstemmen kan de initiatiefnemer vroegtijdig naar het juiste instrument worden geleid. Ook dit voorkomt dat de raad in een later stadium moet besluiten een initiatief niet in behandeling te nemen omdat de raad er niet over gaat.

*Mark den Boer
Raadsgriffie Dordrecht
Juli 2025*